

Lastekaitse kui riigivastane tegevus

Lastekaitse on ühiskonna sekkumine laste ellu. "Ühiskond" on aga ebaaisikuline, st mitte-vastutav inimkogum. Kord esineb ta riigi, kord mittetulundusühingu, kord lihtsalt avaliku arvamusega. Nii tekib lastekaitse suures osas ise.

Tore. Kui asja ei juhitakse, siis ei saa teda ka rappa juhtida. Mis aga ei välista, et ta ei võiks ise rappa minna.

Eesti lastekaitse on veel nii uus ja nõrk, et suurtest rabaretkedest rääkida lihtsalt ei tasu. Küll aga oleks praegu õige hetk mõelda, kas me tahame kõiki Lääne vigu järele teha või ehk jätkasime mõne neist vahele.

Kurjad isad ja kommionud

Nojah, need on need, kelle eest lapsi eelkõige kaitstakse. Veel poolsada aastat tagasi ei kaitsnud lapsi muu kui avalik arvamus, st naabrite hukkamõist. Laps kuulus kõige täiega vanematele.

Riiklik lastekaitse päästis lapsed viletsusest ja jõhkruusest. Aga vedurit, mis korra käima lükatud, pole enam pidama saadud. Eriti USA-s, Inglismaal ja Põhjamaades, kuulub laps juba rohkem riigile kui vanematele. Illustreerigem seda pisut liialdatud näitega.

Oletagem, et naaber kaebab teie peale kuhu vaja ning väidab täiesti alusetult, et te peksate oma lapsi. Eestis ei järgne sellele mitte midagi.

Kui elate Ameerikas, siis teid arreteeritakse samal ööl. Lapsed antakse ajutiselt kasuperesse, kelle nime teile ei öelda. Kuna ühtegi tõendit peksmise

Kaur Hanson

kampaania "Ära löö last" juht, www.laps.ee

kohta ei leita (sest olete tõesti süütu), siis lastakse teid nädala pärast koju. Laste tagasisaamine võtab aga veel kaks kuud tõsist paberimäärimist, kusjuures neile kasuperes osaks saanud mormoonliku ajuloputuse üle pole kuhugi kaevata. Poole aasta pärast arreteeritakse teid uuesti ja esitatakse süüdistus laste seksuaalses ahistamises.

Kui elate Rootsis, peate järgneva poole aasta vältel käima kogu perega teraapias. Lahke sotsiaaltädi väidab end mõistvat, et te olete süütu, kuid palub vankumatult siiski ravi jätkata. Lastele antakse anatoomiliselt korrektsed nukud ning jälgitakse nende mängu läbi ühesuunalise klaasi.

Jah, lastekaitse kui isereguleeruv süsteem allub moeröögatustele. Peksmise-vastane liikumine, mida meie kõikenägev karu esindab, oli Läänes 30 aastat tagasi ja tänu sellele on enamikus riikides seadused, mis otseselt keelavad laste kehalise karistamise. Eesti seadustes valitseb esialgu segane seis.

Praegune tõusev trend on seksuaalne ahistamine. Tippige interneti otsingumootoris *child abuse*, mis traditsiooniliselt tähendab igasugust halba

käitumist laste suhtes. Esimesed kaks miljonit vastust räägivad ainult seksuaalsest ahistamisest.

Tegelikult näitavad eri riikide uuringud umbes sama pilti: laste probleemide top3 on vägivald omavanuste seas (sh koolis), uimastid ning sassis peresuhted. Kuid mood on mood. Mõne aasta eest sõidutasin öises Tallinnas Rootsi lastekaitsetädi, kes tahtis näha ehtsat lapsprostituiti. Ei leidnud. Kuu aega hiljem rääkis ta konverentsil, et Eesti suur probleem on lapsprostituitid, keda olla kõik kohad täis.

Kaitse süsteemi eest

Ühiskondliku lastekaitse ees seisab monumentaalne ülesanne: kaitsta last riikliku süsteemi eest. Usun, et me keegi ei taha ühiskonda, kus ametnike suva määrab meie laste saatust. Järelikult on meil vaja ühist arusaama, mille line on see heaolu miinimumtase, millest allpool tohib riik sekkuda.

Kuid on veel üks riiklik struktuur, millest ei pääse mööda ükski laps. Haridussüsteem. Lohe, mis järjekindlalt rikub laste tervist ja rullib tasaseks nende isikupärat. Kas mitte see pole koht, kus ühiskondlikku lastekaitset ootab kõige avaram tegevusväli?

Eesti lastekaitse peaks välisabisse suhtuma kriitiliselt. Hea kõrval võiks õppida ka seda, et riigi omand pole tingimata parem seisund kui vanemate omand. Võib olla on olemas veel kolmas tee? Selline, kus laps on iseenda oma?